

ACC. N.R. 4185

Landskap: Skåne län Upptecknat av: Aug. L. Woodgren
 Härad: Osja Adress: Wägsvid Käberöd
 Socken: Hallaröds Berättat av:
 Uppteckningsår: 1934 Född år 1882 i Hallaröds Socken

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

Uppteckningen rör sig om Åskans Folktron
 Lärnan enligt vad jag hört och sett
 från min barndom och min uppväxt
 samt i min ungdom, eller omkring
 1890 och i början av 1900 talet
 om en o annan så kallad klok gubbe
 hade särskilt inflytande vid eldsvådor
 o dyl har jag i bland hört berättas bland
 allmogeten, som säger så, de va kaustet
 mäd för sen han eller län o län
 han lid så släptes illeu elden liasam
 an se sål. Från Färingstafta har jag
 hört om en klok gubbe som hade förmåga

Skriv endast på denna sida!

att släcka eldsvåda, o sam en gång ensam
släkte en mossbrand vari innevat en två
handsa man inte förvidde uträta något.
Daram jag kanske i en annan sammankomst
för tillfälse att berätta.

Sänder härmed 10 uppteckningsblad i
lätt vässa, om Åsken och Falktran

Folktra om Askon.

För i tiden, benämndes Askon
merendels alltid med benämningen
Tordän, berättelser härstamma från
den gamla Gudasagan, att det var
Tor som var ute o kärde med sinna
backar, o hade strid med jättarna,
hörd jag, att som oftast sutas
i min barndom, men med mer
o mindre alvar, bland olika personer,
dät övergick att mer i folktra
att det var gud som lät Askon
gå som en strappan bland männi-
skorna, Att som oftast fick man
höra ja vi ha inte förgenit nåd
bättre, för nu så e har snarit ingen
som tror på vår Herre, därför får

folk ha nåd te strapp. Årkan
o blixten var spärklarlig för de
plästa, men sattes an en hel del
personer i förbindelse med eld-
sprutande berg, när det sprutade
eld spred sig, årkan därifrån
och förorsakade så kallad (Lalrik
på byggnadsmät) det är när luften vid
längre tids vackert väder antager
en / synbar blå färgtan, o till
sist blir kvav o tryckande, att detta
traddes det åstakkan årkan, Dunderat
var man i regel räddare för o hade
större fruktan för än blixten.

Blixten, slår ner på grund av, dels
fjerräkens dragningkraft, dels
Guds strapp till olydiga människor

3.

4185

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

När luften var så kallad tryckande
 kvalmig o tung, Solen gick i sänk,
 dalde sig i moln om kvällen, o moln-
 vägg syntes vid horisonten eller
 något högre så ansågs det för ett
 säkert tecken till åska. De värsta
 åskvädren bruka merendels in-
 träffa efter Midsommars, mest
 i Augusti månad, 1905⁰⁶ hade vi ett sådant
 åskväder söndagen efter Midsommar
 som började kl 8 på kvällen o varade
 hela natten blottarna gick ett ideli-
 gen, det var så intensivt så att det
 var så gusig följande som mitt om
 Gussa Lagen, det var enligt de gamla
 även mitt utseende det värsta åskväder
 som de kunde minnas, om morgonen
 låga skyarna som en Skriv endast på denna sida! paraply nära jorden Varumt, som i en
 på chuss

4
 Åskade där tidigt på året blev
 där en präktig dröda, (äring)
 åskade där sent på året så trodde
 där, att där blev en sträng vinter

Några särskilda åtgärder för att undvika
 åska har jag ej hört antalas. Åskregn
 var ju alltid efterlängtat för det tog
 ju oftast till roten, därfor sådes där ofta
 när en åskregn fallit (nu ha vi fått
 en bra solabild) såg man gäta till
 roten o var därfor mer värt än vanligt
 regn. Tamma bis, dörrhål, eller stå under
 träd, springa, rida, var förenat med
 viss risk när där åskade.

Sjöar, vattendrag, träd, järnvägar, tros
 allmänna draga åskan till sig, i Bång-
 sjön till ex kan man vid åskväder få se den

5.

4185

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Är man ute i åskväder gäller som
regel på landet att knäta sig hem så
fort som möjligt, men springa är ej
tillåtet, föremål såsom höjuzor, lic
räpsa el dyl är inte bra att bära, skad
det vill verkligen bäras med hem så skad
det bäras i handen, o ej på axeln.

Att se sig tillbaka är ju en gammal
falktra, isynnerhet vid sådant tillfälle
inte hälsovänligt, utan förenat med viss
risk, det effektivaste medlet vid
åska var att läsa Fader vår.

Som skydd mot åskväder innumbus
var mycket att iakttaga, man fick
inte sitta vid ett fönster, eller nära
teakolugnen, så benämnes för det meste järnsgen
eller mitt i rummet, om fönster gaus

6

4185

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8

vid båda sidor om datsamma, det
 var således inte så lätt att alltid finna
 en tryggad plats i huset som där var
 många i rummet, en mellanvägg längs
 lämnar, eller den gamla stuesängen
 var ju bland de tryggaste platserna.
 När Arken gick, var det om natten
 skulle vända en av husets folk vara
 uppe samt fullt påklädda, så tog Psalms
 bekken fram evangeliet för såldagen
 lästes däråfter en del psalmer en
 bland dem som jag särskilt minns
 och min barndom som jag då hörd
 läsas vid dylika tillfälle var denna
 Som fåglar små, när dundra små, och
 djuren sig förskräcka, de skynda fort, var på
 sin art till sig för faran täcka. o. s. v.

Skriv endast på denna sida!

Däråfter listes Fader vår och Välsignelsen
allt under en sånglande ~~med~~ tanvikt

Ju mer vördigt o sånglande det var, desto
högtidligare och andaktigare var det.

Man talade merendels ^{lysmätt} tyst under
åskväder, man sade inte tordån utan
då kom en knall eller då kom en stamp
smån, ett dyligt, att för att visa sin
andaktiga vördnad för vår Herre, som
traddes bli blidkad bara en viss vidnad
visades vid såkunt tillfälle.

Åskan eller Tordån nämdes med en viss
bävnan man aktade sig noga, så att
man inte kom att viss bruka Guds
namn dit. Häls i mycket sträng. Utlygd
många exempel på personer som under åsk-
väder hämt åskan, o Gud, och som omödelbart

blivit straffade. Kan man bland allmog-
ften få hära Tulus om, inte lärja ut
undra på ut man var noza i Tal. och
utlåtande var där någon som brast. Lär-
kunde. Eurätta visningen i bland bliva rät-
sträng.

Att släcka våldet var ju av gammalt
ett hänt medel mjölk, där bland så kallad
rämjölk bland de bästa medlen om sådan
fanns Tillhandta, i bland fanns på sina
orter så kallad klugga Gubbar som hade
en stor förmåga att bara med sin närvaro
hindra eldens vidare framfart.

Benämningar på Åskan har jag ej
(aldrig) hört någon annan benämning,
än Tordän, eller Jäna, Tor å ude o kör
om sina bocka. Blixten benämndes

merendels förr alltid med djuna ibland
med tillägg av N. djunan, Stråle, Straule,
de ljuste te, m. fl. uttryck.

Karublixtar förekommer ju vid sen-
sammaran, o berättas för Karublixt
en vad såmliga gamla påståda att i deras
ungdom, när konst var moget o skördades,
småblixtar ofta förekom, och syntes
länge omlägst vid karisauten, jag
höjde ofta i min barndom, ja även i
närvarande tid får man höra äldre per-
sauer tala om karublixten att det
är silvestimmen, silsten, som vänder
sig om vid Stullen eller och i östra
sjön därför kallas ofta än i dag
Karublixten för Silvestimm.
Angående eldken häntydhas låsa till övernaturliga saker

Att det hade en viss betydelse att
vilket väderstreck åskan drog sig
är en tra, och talas än i dag.

Står det åskade o där därvid drog
sig man norr ansågs detta både
vackert väder en lämnar tid.

Drog den sig däremot i Söder
o därvid i synnerhet åtföljdes av
dimma kom åskan merendels

tillbaka innan tredje dagen.

Hallade den tungt o dött så varade

det gärna mer än en dag, hördes

den högt o likasom god plats i

rymden ansågs detta också både

vackert väder.